

k o o r
Fenix
z i n g t

and angels know the rest

onder leiding van Felix van den Hombergh

programma

Hear, hear!

Hoe lang zal de Union Jack nog wapperen voor het
Berlaymont-gebouw in Brussel?

Is het in Londen binnenkort weer *splendid isolation* wat de klok slaat?

Bij het schrijven van dit programmaboekje was het allemaal nog
ongewis – en de Brit kennende, zijn we niet veel wijzer als u dit leest.
Een aardig bijverschijnsel van al dat geharrewar is wel dat ons eigen
Journaal met regelmaat scènes uit de *House of Commons* uitzendt.

En daar blijkt dan steeds weer wat een uitgesproken muzikaal
volkje er toch in de UK woont. Er wordt veelstemmig gejoeld en gejuicht,
instemmend gebromd en hartgrondig uitgefloten – dit alles ritmisch
begeleid door het strakke hamerspel van de *Speaker*.

Niks *stiff upper lip*, de Angelsaksen zijn juist bijzonder
extraverte gevoelsmensen! En dat zijn ze al heel lang, zo blijkt uit de
schitterende ‘part-songs’ die vandaag op ons programma staan.

Even voor de duidelijkheid: dat woord heeft niets met
afscheidsliederen te maken. Integendeel: vorig jaar maakten
we nieuwe zangvrienden in Liverpool, en die komen binnenkort
naar Amsterdam voor een gezamenlijk concert.

Brexit of niet, *we'll meet again!*

PROGRAMMA

Alan Bullard THREE POEMS BY W. B. YEATS
The Wild Swans at Coole
Running to Paradise
Sweet Dancer

Samuel Barber *uit:* OPUS 8
The Virgin Martyrs (SSAA)
uit: REINCARNATIONS
The Coolin

Frank Bridge FIVE PART-SONGS
Autumn
Music, when soft voices die
Hilli-ho! Hilli-ho!
O weary hearts
The Bee

PAUZE

Edward Elgar *uit:* THE EARLY PART-SONGS, OP. 18
O Happy Eyes
uit: FROM THE GREEK ANTHOLOGY
Yea, Cast Me from Heights of the Mountains (TTBB)
uit: OP. 57
Go, Song of Mine
uit: OP. 72
Death on the Hills

Gustav Holst *uit:* FOUR PART-SONGS
Dream Tryst

Eric Whitacre THREE FLOWER SONGS
I Hide Myself
With A Lily In Your Hand
Go, Lovely Rose

... and angels know the rest

Felix van den Hombergh,
dirigent

Romantic Part-Songs

De term part-song betekent niets anders dan lied voor meerdere stemmen, in het bijzonder in het Engels geschreven. Deze term komt op aan het begin van de 19^e eeuw, ongeveer tegelijk met het ontstaan van *Choral Societies* in Engeland. Doorgaans zijn de part-songs gecomponeerd voor gemengd koor, maar het kan ook slaan op liederen voor vrouwen- of mannenstemmen alleen. Vaak zijn ze in coupletten geschreven, vooral in de beginperiode, maar later worden het steeds uitgewerktere vormen. Van een aantal componisten zingen we een volledige cyclus, van andere losse delen.

We beginnen het concert met een nog levende componist, de Brit **Alan Bullard**, leerling van Herbert Howells. Hij schreef deze muziek op drie gedichten van de Ierse dichter William Yeats als eerste werk. Het is een intrigerende cyclus, waarin per deel een ander muzikaal element centraal staat. Het eerste deel is zeer harmonisch met over het algemeen homofone zettingen (iedereen zingt tegelijkertijd dezelfde tekst op hetzelfde ritme). Het tweede deel is veel melodischer van aard, met een quasi-fuga als terugkerend element. Het laatste deel is duidelijk ritmisch, uiteraard refererend aan de dans waar het gedicht over gaat, opvallend genoeg wordt dat ritme op de laatste bladzijde grotendeels vrij gelaten.

De teksten gaan over vergankelijkheid. In deel I is dat die van de dichter, die zich op 19-jarige leeftijd ten volle bewust wordt van de eindigheid van het leven. In deel II gaat het over de weg van iedereen (koning zowel als bedelaar) van wieg naar graf, of beter naar het paradijs. Het derde gedicht is bijzonder omdat het waarschijnlijk gaat over de geliefde van de dichter. Zij heette Margot Ruddock en bezocht Yeats onverwacht op Mallorca. Daar overwoog ze – al dan niet door de onbereikbaarheid van zijn liefde – om de zee in te dansen, waarna ze als waanzinnige werd opgenomen.

Hierna volgen twee losse stukken van de Amerikaanse componist **Samuel Barber**, die vooral bekend werd van zijn *Adagio for Strings*. We zingen ook van hem het eerste werk dat hij voor koor schreef (vrouwenkoor om precies te zijn) en daarna één van zijn rijpere stukken uit de cyclus *Reincarnations*. Het Ierse thema speelt hier ook nog een rol, want zowel de vertaalster van de Latijnse tekst van het eerste stuk (Helen Jane Wadell), als de oorspronkelijke gedichten van Antoine Ó Raifteirí, die James Stephens bewerkte, waren Iers. Door het meest religieuze gedeelte uit het gedicht over de *Virgin Martyrs* weg te laten creëerde Barber een zeer licht stuk, dat een lenteachtige kleur heeft. *The Coolin* (een Iers woord, *An Chúilfionn*, dat 'mooihaarige' betekent) beschrijft een geheime ontmoeting tussen twee geliefden op het Ierse platteland.

Na deze Amerikaan weer een Britse componist, **Frank Bridge**, de leraar van Benjamin Britten. Van hem zingen we zijn vijf part-songs, die in verschillende tijden zijn ontstaan. Het zijn overwegend coupletliederen, waarin het laatste couplet net iets afwijkt. In de langzame delen (II en IV) laat Bridge zijn laatromantische inborst horen in de snellere delen schrijft hij in een lichte, entertainende stijl. In zijn instrumentale muziek is Frank Bridge een stuk moderner te noemen.

Na de pauze brengen we een aantal part-songs van de grootmeester in het genre, **Edward Elgar**. Hij schreef meerdere reeksen part-songs, soms ook met piano. Voor dit concert maakten we een selectie uit zijn a capella-liederen. De ontwikkeling in zijn stijl is daarin goed te horen. Voor het vroege *O Happy Eyes* gebruikte hij een gedicht van Alice Roberts-Elgar, met wie hij toen net getrouwd was. Het gedicht is duidelijk in coupletten geschreven, en zo klinkt dat ook terug in zijn compositie.

De volgende twee stukken zijn ongeveer uit dezelfde periode, waarvan *Yea, Cast Me from Heights of the Mountains* geschreven is voor mannenkoor op een vertaalde Oudgriekse tekst en *Go, Song of Mine*, voor gemengd koor, bijna symfonische proporties aanneemt in het middendeel. Als laatste het zeer late *Death on the Hills*; hierna schreef Elgar niet veel part-songs meer. Het is een indrukwekkend verhaal uit een (wederom vertaald) Russisch gedicht, waarin de Dood bij een dorp langskomt om zijn slachtoffers te halen. De bewoners smeken hem om toch de kinderen en vrouwen te sparen, maar de Dood is onverbiddelijk.

We maken een korte uitstap naar **Gustav Holst**, een tijdgenoot van Elgar, met zijn aandoenlijke *Dream Tryst*. Door de haast mythische verteltrant heeft het enige raakvlakken met *The Coolin* van Barber, maar het is veel trouwer aan de coupletstructuur van

het gedicht. De aanpassingen per couplet zijn subtiel en gaan hoofdzakelijk over tekstritme en een beetje over dynamiek.

We besluiten het concert met de cyclus *Three Flower Songs* van **Eric Whitacre**, een titel die hij waarschijnlijk van Benjamin Britten heeft geleend. Het gaat om drie gedichten waarin bloemen een rol spelen: een stiekem gedicht van de Amerikaanse Emily Dickinson (waaraan we overigens de titel van dit programma hebben ontleend), een evenzeer intiem, vertaald gedicht van Federico García Lorca ("ik ga heen, en laat je met een rouwlelie achter") en tot slot het romantische gedicht van Edmund Waller over het verval van schoonheid. In dit allereerste werk voor koor (Whitacre wist toen waarschijnlijk nog niet hoe belangrijk dit 'instrument' voor hem zou worden) exploreert hij de mogelijkheden van stemmen die langs elkaar schuren in ritme en harmonie, zoals hij dat in latere werken steeds verder zal verfijnen.

Veel luisterplezier!

Alan Bullard (1947) is een geboren en getogen Londenaar.

Hij kreeg pianoles op het Blackheath Conservatoire of Music, studeerde aan het Royal College of Music en volgde een postdoctorale studie aan de Universiteit van Nottingham. De jaren daarna doceerde hij parttime muziek aan verschillende kunstacademies en aan het London College of Music.

De bewerking van de drie gedichten van WB Yeats uit 1973 die we zingen, beschouwt Bullard zelf als zijn eerste koorwerk. Pas jaren later, in 1985, werd Alan Bullard als componist ontdekt: eerst door de BBC Northern Singers, later door vele amateurkoren over de hele wereld.

THREE POEMS BY WILLIAM BUTLER YEATS

The Wild Swans at Coole.*

The trees are in their autumn beauty,
The woodland paths are dry,
Under the October twilight the water
Mirrors a still sky;
Upon the brimming water among the stones
Are nine-and-fifty swans.

The nineteenth autumn has come upon me
Since first I made my count;
I saw, before I had well finished,
All suddenly mount
And scatter wheeling in great broken rings
Upon their clamorous wings.

I have looked upon those brilliant creatures,
And now my heart is sore.
All's changed since I, hearing at twilight,
The first time on this shore,
The bell-beat of their wings above my head,
Trod with a lighter tread.

Unwearied still, lover by lover,
They paddle in the cold
Companionable streams or climb the air;
Their hearts have not grown old;
Passion or conquest, wander where they will,
Attend upon them still.

De wilde zwanen bij Coole

*De bomen zijn in hun herfstschonheid,
De bospaden zijn droog,
Onder de oktoberschemering weerspiegelt
Het water een kalme hemel;
Op het overvloeiende water tussen de stenen
Zwemmen negenenvijftig zwanen.*

*De negentiende herfst is aangebroken
Sinds ik begon te tellen;
Ik zag ze, voordat ik goed en wel klaar was,
Allemaal plotseling opvliegen
En zich verspreiden in grote gebroken cirkels
Draaiend op hun luidruchtige vleugels.*

*Ik heb die schitterende wezens geobserveerd,
En nu doet mijn hart pijn.
Alles is veranderd sinds ik, in de schemering,
Voor het eerst aan deze kust, de klokslag
horend van hun vleugels boven mijn hoofd,
Liep met een lichtere tred.*

*Onvermoeid nog, geliefde bij geliefde,
Peddelen zij in de koude kameraadschappelijke
stromen of klimmen in de lucht;
Hun harten zijn niet oud geworden;
Passie of verovering, waar zij ook mogen dwalen,
Blijven nog steeds bij hen.*

But now they drift on the still water,
Mysterious, beautiful;
Among what rushes will they build,
By what lake's edge or pool
Delight men's eyes when I awake some day
To find they have flown away?

* Coole: natuurpark in Galway, West-Ierland

Running to Paradise

As I came over Windy Gap*
They threw a halfpenny into my cap,
For I am running to Paradise.
And all that I need to do is to wish,
And somebody puts his hand in the dish
To throw me a bit of salted fish,
And there the king is but as the beggar.

My brother Mourteen is worn out
With skelping his big brawling lout,
While I am running to Paradise.
A poor life, do what he can,
And though he keep a dog and a gun,
A serving maid and a serving man,
And there the king is but as the beggar.

Poor men have grown to be rich men,
And rich men grown to be poor again,
While I am running to Paradise.
And many a darling wit's grown dull
That tossed a bare heel when at school;
Now it has filled an old sock full,
And there the king is but as the beggar.

The wind is old and still at play
While I must hurry upon my way
For I am running to Paradise.
Yet never have I lit on a friend
To take my fancy like the wind
That nobody can buy or bind—
And there the king is but as the beggar.

* naam van meerdere plaatsen in Ierland

*Maar nu drijven ze op het kalme water,
Mysterieus, mooi;
Onder welke biezen zullen zij nestelen,
Aan de rand van welk meer of plas zullen zij
De ogen van mensen verrukken als ik op een dag
wakker word om te ontdekken
dat ze zijn weggevloden?*

Rennend naar het paradijs

*Toen ik over Windy Gap kwam
Gooiden ze een duit in mijn pet,
Want ik ren naar het paradijs.
En ik hoef alleen maar te wensen,
En iemand stopt zijn hand in de schotel
Om me een beetje gezouten vis toe te werpen,
En daar is de koning slechts als de bedelaar.*

*Mijn broer Mourteen is uitgeput
Van het matten met zijn grote ruziënde pummel,
Terwijl ik naar het paradijs ren.
Een slecht leven is het, wat hij ook doet,
En hij mag dan een hond en een pistool hebben,
Een dienstmeid en een bediende,
En daar is de koning slechts als de bedelaar.*

*Arme mannen zijn uitgegroeid tot rijke mannen,
En rijke mannen werden weer arm,
Terwijl ik naar het paradijs ren.
En menig schatje is afgestompt
Dat op blote voeten danste op school;
Nu vullen ze een oude sok,
En daar is de koning slechts als de bedelaar.*

*De wind is oud en speelt nog steeds
Terwijl ik me moet haasten
Want ik ren naar het paradijs.
Toch ben ik nooit een vriend tegengekomen
Die bij mij in de smaak valt als de wind
Die niemand kan kopen of binden-
En daar is de koning slechts als de bedelaar.*

Sweet dancer

The girl goes dancing there
On the leaf-sown, new-mown, smooth
Grass plot of the garden;
Escaped from bitter youth,
Escaped out of her crowd,
Or out of her black cloud.
Ah, dancer, ah, sweet dancer!

If strange men come from the house
To lead her away, do not say
That she is happy being crazy;
Lead them gently astray;
Let her finish her dance,
Let her finish her dance.
Ah, dancer, ah, sweet dancer!

Lieve danseres

*Het meisje gaat daar dansen
Op het bladbezaaide, pas gemaaide, gladde
gazon van de tuin;
Ontsnapt aan een bittere jeugd,
Ontsnapt uit haar omgeving,
Of uit haar zwarte wolk.
Ach, danseres, ach, lieve danseres!*

*Als er vreemde mannen uit het huis komen
Om haar weg te leiden, zeg dan niet
Dat ze gelukkig is in haar waanzin;
Leid hen zachtjes af;
Laat haar haar dans afmaken,
Laat haar haar dans afmaken.
Ach, danseres, ach, lieve danseres!*

Samuel Osborne Barber II (1910–1981) besloot al op negenjarige leeftijd om componist te worden. En dat gebeurde. De Amerikaan studeerde compositie, orkestdirectie, piano en zang aan het Curtis Institute of Music in Philadelphia. Zijn zangstudie zette hij in Wenen voort, waar hij ook voor publiek optrad. Barber behoorde nooit tot de muzikale avant-garde.

Zijn oeuvre kan als post-romantisch beschouwd worden, harmonisch scheidt hij uit wat de 19e eeuw heeft opgeleverd, qua vorm maakt hij veel gebruik van de sonatevorm (vooral in zijn symfonieën), ook als hij de uitdrukkingsmiddelen vanaf de jaren 40 uitbreidt.

De tekst van *The Coolin* maakt deel uit van *Reincarnations* (uitgegeven in 1918), een verzameling van 28 gedichten door de Ier James Stephens. Barber arrangeerde tussen 1935 en 1949 vijf van deze gedichten. ‘Coolin’ is een verbastering van een woord uit het Gaelic. Letterlijk betekent het ‘de krul in de nek van een jonge vrouw’, in bredere zin is het een aanduiding voor iemands liefde. *The Virgin Martyrs*, een stuk voor vrouwenkoor, schreef Barber op een middel-eeuwse Latijnse tekst.

The Virgin Martyrs

Therefore come they, the crowding maidens,
Gertrude, Agnes, Prisca, Cecily,
Lucy, Thekla, Juliana, Barbara,
Agatha, Petronel, and other maids
whose names I have read not
and now record not,
But their souls and their faith
were maimed not.
Worthy now of God's company.
Wand'ring through the fresh fields go they,
Gath'ring flow'rs to make them a nosegay

Gath'ring roses red for the Passion,
Lilies and violets for love.

Helen Jane Waddell
(naar een gedicht van de 11^e-eeuwse Belgische
chroniqueur Sigisbert van Gemblours)

The Coolin

Come with me, under my coat,
and we will drink our fill
of the milk of the white goat,
or wine if it be thy will.
And we will talk, until
talk is a trouble, too,
out on the side of the hill;
And nothing is left to do,
but an eye to look into an eye;
and a hand in a hand to slip;
and a sigh to answer a sigh,
and a lip to find out a lip!
What if the night be black!
And the air on the mountain chill!
Where the goat lies down in her track,
and all but the fern is still!
Stay with me, under my coat!
And we will drink our fill
of the milk of the white goat,
out on the side of the hill!

James Stephens
(naar Antoine Ó Raifteirí Anthony Rafferty)

De maagdelijke martelaren

*Daar komen zij, de drom van maagden,
Gertrude, Agnes, Prisca, Cecilia,
Lucy, Thekla, Juliana, Barbara,
Agatha, Petronella en andere maagden
wier namen ik niet gelezen heb
en nu niet vastleg,
Maar hun ziel en hun geloof
werden niet verminkt.
Nu Gods gezelschap waardig.
Daar wandelen zij over de frisse velden,
Verzamelen zij bloemen
om er een boeket van te maken
Verzamelen zij rozen rood voor de Passie,
Lelies en viooltjes voor de liefde.*

Blonde schoonheid

*Kom bij me, onder mijn jas,
en wij zullen naar hartenlust
drinken van de melk van de witte geit,
of wijn als jij dat liever wilt.
En op de flank van de heuvel
zullen we praten,
totdat ook praten moeite kost;
en er niets meer te doen is,
dan elkaar in de ogen kijken,
en een hand die in een hand glijdt,
een zucht die een zucht ontlokt,
en een lip die een lip vindt!
Wat als de nacht zwart is!
En de lucht op de berg kil!
Waar de geit neerligt op haar pad,
en behalve de varens alles stil is!
Blijf dan bij mij, onder mijn jas,
en wij zullen naar hartenlust
drinken van de melk van de witte geit,
op de flank van de heuvel.*

Frank Bridge (1879–1941) studeerde aan het Royal College of Music in Londen van 1899 tot 1903. Hij was een zeer gerespecteerde dirigent, violist en leraar – een van zijn compositiestudenten was Benjamin Britten. Vanaf 1903 wijdde hij zich bovendien met een beurs aan het componeren.

De vijf part-songs componeerde hij tussen 1903 en 1913, maar alleen de eerste werd tijdens zijn leven gepubliceerd. Bridges vroege werken zijn laatromantisch in stijl en tonen zijn vaardigheid en vakmanschap. Latere stukken zoals zijn strijkkwartetten zijn harmonisch gezien vooruitstrevender en karakteristieker.

FIVE PART-SONGS

Autumn

The warm sun is falling,
the bleak wind is wailing,
The bare boughs are sighing,
the pale flowers are dying,
And the Year
On the earth her death-bed,
in a shroud of leaves dead,
Is lying.
Come, Months, come away,
From November to May,
In your saddest array;
Follow the bier
Of the dead cold Year,
And like dim shadows
watch by her sepulchre.

The chill rain is falling,
the nipped worm is crawling,
The rivers are swelling,
the thunder is knelling
For the Year;
The blithe swallows are flown,
and the lizards each gone
To his dwelling.
Come, Months, come away;
Put on white, black and gray;
Let your light sisters play–
Ye, follow the bier
Of the dead cold Year,
And make her grave green
with tear on tear.

Percy Bysshe Shelley

Herfst

*De warme zon wordt zwakker,
de gure wind jammert,
de kale takken zuchten,
de bleke bloemen sterven,
En het jaar ligt
Op de aarde, haar sterfbed,
in een lijkwade van dode bladeren,
terneder.
Kom, maanden, kom,
van november tot mei
in je treurigste rij;
Volg de baar
van het dode koude jaar,
En waak als donkere schaduwen
bij haar graf.*

*De koude regen valt,
de verkleumde worm kruipt voort,
De rivieren zwellen op,
het onweer luidt de doods-klok
voor het jaar;
De lustige zwaluwen zijn gevlogen
en elke hagedis is weg
naar zijn onderkomen.
Kom, maanden, kom;
Hul je in wit, zwart en grijs;
Laat je lichte zussen spelen.
Volgen jullie de baar
van het dode koude jaar,
en maak haar graf groen
met traan na traan.*

Music, when soft voices die

Music, when soft voices die,
Vibrates in the memory;
Odours, when sweet violets sicken,
Live within the sense they quicken.

Rose leaves, when the rose is dead,
Are heaped for the beloved's bed;
And so thy thoughts, when thou art gone,
Love itself shall slumber on.

Percy Bysshe Shelley

Hilli-Ho! Hilli-Ho!

Wind thy horn, my hunter boy,
And leave thy lute's inglorious sighs;
Hunting is the hero's joy,
Till war his nobler game supplies.
Hark! the hound-bells ringing sweet,
While hunters shout and the woods repeat,
Hilli-ho! Hilli-ho!

Wind again thy cheerful horn,
Till echo, faint with answering, dies:
Burn, bright torches, burn till morn,
And lead us where the wild boar lies.
Hark! the cry, "He's found, he's found,"
While hill and valley our shouts resound.
Hilli-ho! Hilli-ho!

Thomas Moore

O weary hearts

O weary hearts! O slumbering eyes!
O drooping souls, whose destinies
Are fraught with fear and pain,
Ye shall be loved again!

No one is so accursed by fate,
No one so utterly desolate,
But some heart, though unknown,
Responds unto his own.

Muziek, als zachte stemmen sterven

*Muziek trilt, als zachte stemmen sterven,
In het geheugen door;
Geuren leven, als zoete viooltjes ziek worden,
Verder in het zintuig dat ze doen opleven.*

*Rozenblaadjes liggen, als de roos dood is,
Opgehoopt voor het bed van de geliefde;
En zo zal op uw gedachten, als u weg bent,
De liefde zelf sluimeren.*

Hilli-ho! Hilli-ho!

*Blaas op je hoorn, mijn jager,
En verlaat de roemloze zuchten van uw luit;
Jagen is het plezier van de held,
Tot de oorlog hem edeler spel verschaft.
Hoor! de hondenbellen klinken zoet,
Terwijl jagers schreeuwen en de bossen herhalen,
Hilli-ho! Hilli-ho!*

*Blaas opnieuw op je vrolijke hoorn,
Tot de echo, moe van het antwoorden, wegsterft:
Brand, felle fakkels, brand tot de morgen,
En leid ons waar het everzwijn ligt.
Hoor! de schreeuw: "Hij is gevonden,"
Terwijl heuvel en vallei onze kreten weergalmen.
Hilli-ho! Hilli-ho!*

O moede harten

*O moede harten! O sluimerende ogen!
O kwijnende zielen, wier lotsbestemming
is beladen met angst en pijn,
Gij zult weer bemind worden!*

*Niemand is zo vervloekt door het lot,
Niemand zo volkomen verlaten,
Dat niet een of ander hart, hoewel onbekend,
Het zijne beantwoordt.*

Responds, - as if with unseen wings,
An angel touched its quivering strings;
And whispers, in its song,
"Where hast thou stayed so long?"
Henry Wadsworth Longfellow

The Bee And The Flower

The bee buzzed up in the heat.
"I am faint for your honey, my sweet."
The flower said, "Take it, my dear;
For now is the spring of the year.
So, come, come!"
"Hum!"
And the bee buzzed down from the heat.

And the bee buzzed up in the cold.
When the flower was withered and old.
"Have you still any honey, my dear?"
She said, "It's the fall of the year,
But come, come!"
"Hum!"
And the bee buzzed off in the cold.

Alfred Lord Tennyson

*Beantwoordt, - alsof met ongeziene vleugels,
Een engel zijn trillende snaren raakte;
En fluistert, in zijn lied,
"Waar was gij al die tijd?"*

De bij en de bloem

*De bij vloog zoemend op in de hitte.
"Ik verlang naar je honing, mijn schat."
De bloem zei, "Neem het, mijn lief;
Want nu is het de lente van het jaar.
Dus kom, kom!"
"Zoem!"
En de bij vloog zoemend neer uit de hitte.*

*En de bij vloog zoemend op in de kou
Toen de bloem verdord en oud was.
"Heb je nog wat honing, liefje?"
Ze zei, "Het is de herfst van het jaar,
Maar kom, kom!"
"Zoem!"
En de bij vloog zoemend weg in de kou.*

P A U Z E

Edward William Elgar (1857–1934) was de grote voorman in het reveil van de Engelse toonkunst rond 1900. Zijn werk wordt tot de late Romantiek gerekend. Elgar werd geboren in de buurt van Worcester (Engeland). Zijn vader was daar zijn leven lang organist, naast pianostemmer en verkoper van bladmuziek.

Elgar was praktisch autodidact. Hij ontwikkelde zich snel in het zeer muzikale gezin, waarin hij viool, altviool en orgel leerde bespelen. Ook kreeg hij muziekles en zo kon hij zich later ontwikkelen tot concertmeester, arrangeur en dirigent. Hij arrangeerde muziek voor verschillende ensembles en speelde zelf in verschillende bands en orkesten. Zijn geslaagde oratorium is *The Dream of Gerontius* uit 1900 op teksten van kardinaal John Henry Newman. Elgar bracht de Engelse klassieke muziek eind negentiende eeuw op een hoger en internationaal niveau. Ook zijn talent voor orkestratie werkte hieraan mee. Elgar was korte tijd hoogleraar in Birmingham en stond bekend om zijn kennis van en publicaties over de Engelse literatuur.

O happy eyes

O happy eyes, for you will see
My love, my lady pass today;
What I may not, that may you say
And ask for answer daringly.
O happy eyes.

O happy flow'rs that touch her dress,
That touch her dress and take her smile,
O whisper to her all the while
Some words of love in idleness.
O happy flowers.

O happy airs that touch her cheek,

And lightly kiss and float away,
So carelessly as if in play,
Why take ye all the joy I seek?

O happy eyes my love to see,
Alas! alas! I may not greet
With word or touch my lady sweet;
More happy eyes, say all for me.

Alice Roberts Elgar

O gelukkige ogen

*O gelukkige ogen, want jullie zien vandaag
mijn lief, mijn dame voorbijkomen;
Wat ik niet zeggen kan, kunnen jullie zeggen
En stoutmoedig om antwoord vragen.
O gelukkige ogen.*

*O gelukkige bloemen die haar jurk aanraken,
Die haar jurk aanraken en haar glimlach ontvangen,
o fluister haar voortdurend
enkele nutteloze woorden van liefde toe.
O gelukkige bloemen.*

*O gelukkige windvlagen
die langs haar wangen strijken,
haar lichtjes kussen en wegdrijven,
zo zorgeloos alsof het een spel is.
Waarom hebben jullie al het geluk
waar ik naar verlang?*

*O gelukkige ogen die mijn lief zien
Helaas, helaas, ik kan mijn geliefde dame
niet groeten met een woord of een aanraking.
Gelukkiger ogen, zeg alles namens mij.*

Yea, cast me from heights of the mountains

Yea, cast me from heights
of the mountains
to deeps of the ocean,
Let the thunderbolt strike me,
o'erwhelm me with fire or with snow!
Since him whom Love's burden hath crushed,
and whom Eros hath broken,
Not even the swift-winged lightnings
of Zeus can o'erthrow!

Alma Strettell

(naar anoniem Oudgrieks gedicht, 1^e eeuw v. Chr.)

Go song of mine

Dishevell'd and in tears, go, song of mine,
To break the hardness of the heart of man:

Say how his life began
From dust, and in that dust doth sink supine:
Yet, say, th'unerring spirit of grief shall guide
His soul, being purified,
To seek its Maker at the heav'nly shrine.

In tears, go, song of mine,
To break the hardness of the heart of man.

Dante Gabriel Rossetti

(naar een anoniem Italiaans gedicht, voorheen
toegeschreven aan Guido Cavalcanti)

Death on the hills

Why o'er the dark'ning hill-slopes
Do dusky shadows creep?
Because the wind blows keenly there,
Or rainstorms lash and leap?

No wind blows chill upon them,
Nor are they lash'd by rain:
'Tis Death who rides across the hills
With all his shadowy train.

Ja, werp mij van de berghoogten

*Ja, werp mij
van de berghoogten
tot in de diepte van de oceaan,
Laat de bliksem mij treffen,
overweldig mij met vuur of met sneeuw!
Want hij die door de last van de liefde is
verpletterd, en die door Eros is gebroken,
Kan zelfs door de snelvleugelige
bliksemschichten van Zeus niet ten
val worden gebracht!*

Ga, mijn lied

*Ontredderd en in tranen, ga, mijn lied,
Om de hardheid van het hart van de
mens te breken:
Zeg hoe zijn leven begon
Uit stof, en in dat stof achterover zal zinken:
Maar zeg, dat de onfeilbare geest van verdriet
Zijn ziel zal leiden, gezuiverd,
Om zijn Schepper te zoeken in het
hemelse heiligdom.
In tranen, ga, mijn lied,
Om de hardheid van het hart van de
mens te breken.*

De Dood op de heuvels

*Waarom kruipen schemerige schaduwen
Over de donker wordende hellingen?
Omdat de wind daar fel waait,
Of regenstormen er geselen en opsteken?*

*Er waait geen wind koud over hen,
Noch worden ze gestriemd door regen:
Het is de Dood die over de heuvels rijdt
Met heel zijn schimmige gevolg.*

The old bring up the cortege,
In front the young folk ride,
And on Death's saddle in a row
The babes sit side by side.

The young folk lift their voices,
The old folk plead with Death:
"O let us take the village-road,
Or by the brook draw breath.

There let the old drink water,
There let the young folk play,
And let the little children
Run and pluck the blossoms gay."

Death speaks:

I must not pass the village
Nor halt beside the rill
For there the wives and mothers all
Their buckets take to fill
The wife may see her husband
the mother see her son;
so close they'd cling their claspings
could never be undone.

Rosa Newmarch

(vertaling van het gedicht Что горы потемнели?
van Apollon Nikolajevitsj Majkov)

*De ouderen sluiten de stoet,
Vooraan rijden de jongeren,
En in het zadel van de Dood zitten
De baby's naast elkaar.*

*De jongeren verheffen hun stem,
De ouderen smeken de Dood:
"O, laten we de dorpsweg nemen,
Of bij de beek op adem komen.*

*Laat daar de ouderen water drinken,
Laat daar jongeren spelen,
En laat de kleine kinderen
Rennen en fleurige bloesems plukken."*

De Dood spreekt:

*Ik moet niet langs het dorp gaan
Noch stoppen bij de beek
Want daar brengen de vrouwen en moeders allen
Hun emmers om te vullen
De vrouw kan dan haar man zien
en de moeder haar zoon;
zo stevig zouden ze zich aan elkaar vastklampen,
dat hun omhelzing nooit meer ongedaan kan
worden gemaakt.*

Gustav Theodore Holst (1874 –1934) was een Brits componist met Engelse, Zweedse en Letse voorouders. Zijn bekendste compositie is *The Planets* (1914-16), een suite voor orkest geïnspireerd door de astrologische visie op de invloed van de planeten. Holst zelf beschouwde *The Planets* echter niet als zijn beste werk.

Zijn part-songs dateren van rond de eeuwwisseling. Ze laten zien dat de componist op dat moment nog gebonden is aan een conventionele vorm. Maar wanneer Holst echt door de tekst wordt geïnspireerd, geeft hij de composities een persoonlijke noot. Dat geldt ook voor het innemende *Dream Tryst*.

Dream Tryst

The breaths of kissing night and day
Were mingled in the eastern Heaven:
Throbbing with unheard melody,
Shook Lyra all its star-cloud seven:
When dusk shrank cold,
    and light trod shy,
And dawn's grey eyes were troubled grey;

And souls went palely up to the sky,
And mine to Lucidè.

There was no change in her sweet eyes
Since last I saw those sweet eyes shine;
There was no change in her deep heart
Since last that deep heart knocked at mine.
Her eyes were clear,
    her eyes were Hope's,
Wherein did ever come and go
The sparkle of the fountain-drops
From her sweet soul below.

The chambers in the house of dreams
Are fed with so divine an air
That Time's hoar wings grow young therein,

And they who walk there are most fair.
I joyed for me, I joyed for her,
Who with the Past meet girt about:

Where her last kiss still warms the air,
Nor can her eyes go out.

Francis Thompson

Droomrendevous

*Het ademen van het kussen dag en nacht
Mengde zich in de oostelijke hemel:
Kloppend met ongehoorde melodie,
Roerde Lier* alle zeven van zijn sterrenwolk:
Toen de schemering kromp tot koude
    en het licht schuw was,
En de grijze ogen van de dageraad
    bezorgd grijs waren;
En zielen bleek naar de hemel stegen,
En de mijne naar Lucidè*.*

*Er was geen verandering in haar lieve ogen
Sinds ik die lieve ogen zag stralen;
Er was geen verandering diep in haar hart
Sinds dat diepe hart bij het mijne aanklopte.
Haar ogen waren helder,
    haar ogen waren van hoop,
Waarin altijd kwam en ging
De vonk van de fonteindruppels
Van haar zoete ziel eronder.*

*De kamers in het huis van dromen
Worden door zo'n goddelijke lucht gevoed
Dat de berijpte vleugels van de tijd
    daarin jong worden,
En zij die daar lopen allerschoonst zijn.
Ik was blij voor mij, ik was blij voor haar,
Wij, die elkaar omgord met
    het verleden ontmoetten:
Waar de lucht nog warm is van haar laatste kus,
En haar ogen niet kunnen uitgaan.*

* sterrenbeelden

Eric Whitacre (1970) is een Amerikaanse componist, dirigent en muziekpedagoog. Whitacre speelde in zijn jeugd in een techno-popband, maar al spoedig ontdekte hij de klassieke muziek als zanger bij een uitvoering van het *Requiem* van Mozart. Aan de Juilliard School of Music in New York behaalde hij zijn *master of music*.

Go, lovely, rose (uit 1991, een van de *Three flower songs* die we zingen) is zijn eerste compositie. Sindsdien heeft hij zijn eigen stijl gecreëerd, een fusie van klassieke en moderne muziek. Er zijn verschillende internationale festivals rond zijn muziek georganiseerd, zoals het *international Eric Whitacre choral festival* in het Sydney Opera House, in 2005. Ook als dirigent is Whitacre intussen veel gevraagd, en hij is docent op workshops aan vele Amerikaanse universiteiten en colleges en in verschillende landen.

THREE FLOWER SONGS

I hide myself

I hide myself within my flower
That wearing on your breast,
You, unsuspecting, wear me too -
And angels know the rest.

I hide myself within my flower,
That, fading from your vase,
You, unsuspecting, feel for me
Almost a loneliness.

Emily Dickinson

Ik verberg mezelf

*Ik verberg mezelf in mijn bloem
Zodat jij, door hem op je borst te dragen,
Nietsvermoedend, mij ook draagt -
En de engelen weten de rest.*

*Ik verberg mezelf in mijn bloem,
Zodat jij, doordat ik in je vaas verwelk,
Nietsvermoedend, voor mij
Bijna eenzaamheid voelt.*

With a lily in your hand

With a lily in your hand
I leave you, o my night love!
Little widow of my single star
I find you.
Tamer of dark butterflies!
I keep along my way.
After a thousand years are gone
you'll see me, o my night love!
By the blue footpath,
tamer of dark stars,
I'll make my way.
Until the universe
can fit inside my heart.

Met een lelie in je hand

*Met een lelie in je hand
Verlaat ik je, o mijn nachtliefde!
En als kleine weduwe van mijn eenzame ster
Vind ik jou.
Temmer van donkere vlinders!
Ik blijf op mijn pad.
Na verloop van duizend jaar
zul je me zien, o mijn nachtliefde!
Over het blauwe voetpad,
temmer van donkere sterren,
Zal ik mijn weg banen.
Tot het universum
kan passen binnen mijn hart.*

Federico García Lorca, 1898-1936

(uit het Spaans vertaald door Jerome Rothenberg)

Go, Lovely Rose

Go, lovely rose
Tell her that wastes her time and me,
That now she knows,
When I resemble her to thee,
How sweet and fair she seems to be.

Tell her that's young,
And shuns to have her graces spied,
That hadst thou sprung
In deserts where no men abide,
Thou must have uncommended died.

Small is the worth
Of beauty from the light retired;
Bid her come forth,
Suffer herself to be desired,
And not blush so to be admired.

Then die! That she
The common fate of all things rare

May read in thee;
How small a part of time they share,
That are so wondrous sweet and fair!

Edmund Waller, 1606-1687

Ga mooie Roos

*Ga mooie Roos
Vertel haar die haar tijd verspilt en mij,
Dat zij nu weet,
Als ik haar met u vergelijk,
Hoe zoet en schoon ze lijkt te zijn.*

*Vertel haar die jong is,
En schuwt om haar gratie bespied te hebben,
Dat, als gij was ontsproten
In woestijnen waar geen mensen leven,
Gij ongeprezen zou zijn gestorven.*

*Klein is de waarde
Van schoonheid uit het licht teruggetrokken:
Laat haar naar voren komen,
te dulden om begeerd te worden,
Dat ze niet bloost zo te worden bewonderd.*

*Sterf daarna - zodat zij
Het gemeenschappelijke lot
van alles wat zeldzaam is
In u kan lezen;
Hoe kort de tijd is die zij delen,
Zij die zo wonderlijk zoet en schoon zijn!*

